

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

BKS/DPK-134-28420/13 EK

Warszawa, dnia 7 marca 2013 r.

Nr: 28420	Data wpływu 29 listopada 2012 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 17 lutego 2013 r.

KOSZTY SĄDOWE W POSTĘPOWANIU CYWILNYM

TEMAT

**Zwolnienie z kosztów sądowych przy wznowieniu postępowania w wypadku,
gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją
przepisu na podstawie którego wydano orzeczenie.**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Cezary P. z Warszawy.

PRZEDMIOT PETYCJI:

W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w art. 96 w ust. 1 (stanowiącym o zwolnieniu z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych) dodać podpunkt 13 w brzmieniu: „strona wnosząca skargę o wznowienie postępowania na podstawie art. 401¹ kodeksu postępowania cywilnego”.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Zdaniem autora petycji – ustawa o kosztach sądowych w postępowaniu cywilnym niesłusznie nakłada na stronę postępowania obowiązek uiszczania kosztów sądowych w przypadku wniesienia skargi o wznowienie postępowania z tytułu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, aktu normatywnego, na podstawie którego wydano skarżone orzeczenie.

Autor petycji podkreśla, że w takiej sytuacji wznowienie postępowania następuje z winy ustawodawcy i ponoszenie kosztów postępowania wznowieniowego przez skarżącego narusza zasady współżycia społecznego i zasady demokratycznego państwa prawa. Autor zaznacza, że ustawodawca uchwalając akt prawny, który został uznany za niezgodny z Konstytucją, dopuszcza się bezprawia normatywnego, przed którym obywatel powinien być chroniony poprzez zwolnienie z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych.

Ponadto autor petycji uważa, że skoro ustawodawca zapewnił taką ochronę stronie wnoszącej o uznanie postanowień umownych za niedozwolone, to na zasadzie pewnej analogii postępowań, strona wnosząca skargę o wznowienie na podstawie art. 401¹ kodeksu postępowania cywilnego również powinna być zwolniona od ponoszenia kosztów sądowych.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.) w art. 3 ust. 2 pkt 8a określa, że opłacie podlega w szczególności skarga o wznowienie postępowania.

Art. 13 stanowi, że opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100.000 zł. W postępowaniu nieprocesowym, art. 23 przewiduje, że opłatę stałą w kwocie 40 zł pobiera się od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie postępowania i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w sprawie, w której postępowanie nieprocesowe zostało wszczęte z urzędu.

Ustawa w art. 96 ust. 1 określa krąg podmiotów, które nie mają obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, są to:

- strona dochodząca ustalenia ojcostwa lub macierzyństwa oraz roszczeń z tym związanych;
- strona dochodząca roszczeń alimentacyjnych oraz strona pozwana w sprawie o obniżenie alimentów;
- strona wnosząca o uznanie postanowień umownych za niedozwolone;
- pracownik wnoszący powództwo lub strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem art. 35 i 36;
- kurator wyznaczony przez sąd orzekający lub sąd opiekuńczy dla danej sprawy;
- prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka i Rzecznik Praw Pacjenta;
- powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów w sprawach dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- inspektor pracy oraz związki zawodowe w sprawach z zakresu prawa pracy;
- strona w sprawach związanych z ochroną zdrowia psychicznego;
- osoba ubezwłasnowolniona w sprawach o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia;
- strona, która została zwolniona od kosztów sądowych przez sąd - w zakresie przyznanego jej zwolnienia;
- powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów w sprawach dotyczących ochrony indywidualnych interesów konsumenta;
- strona dochodząca naprawienia szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego, o których mowa w dziale VIII ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981).

PRACE LEGISLACYJNE:

W VI kadencji Sejm pracował nad dwoma projektami rządowymi (druk sejmowy nr 2154 i 831) oraz poselskim projektem ustawy (druk sejmowy nr 600), które wprowadziły zmiany do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

W VII kadencji Senatu prowadzono prace nad senackim projektem ustawy, który dotyczył zmiany art. 28 ustawy, tj. przepisów dotyczących opłaty od apelacji. Ustawę uchwalono w dniu 24 września 2009 r.

Żaden z wymienionych projektów nie był związany z postulatem petycji.

W obecnej kadencji nie wpłynęły projekty ustaw dotyczące problematyki petycji.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Wznowienie postępowania regulują przepisy **ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. kodeks postępowania cywilnego** (kpc) w art. 399 – 416¹ (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.).

Zgodnie z art. 401¹ można żądać wznowienia postępowania również wtedy, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu prawnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Art. 405 stanowi, że do wznowienia postępowania z przyczyn nieważności oraz na podstawie art. 401¹ kpc, właściwy jest sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, a jeżeli zaskarżono orzeczenia sądów różnych instancji, właściwy jest sąd instancji wyższej.

Art. 412 określa, że sąd rozpoznaje sprawę na nowo w granicach jakie określa podstawa wznowienia. Po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd może oddalić skargę o wznowienie, bądź uwzględniając ją zmienia zaskarżone orzeczenie albo je uchyla i w razie potrzeby pozew odrzuca lub postępowanie umarza.

INFORMACJE DODTKOWE:

Na podstawie powołanych wyżej przepisów, strona wnosząca skargę o wznowienie postępowania na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego orzekającego o niezgodności Konstytucją przepisu będącego podstawą wydanego orzeczenia, zobowiązana jest ponieść opłatę sądową zależną od charakteru sprawy, tj. w przypadku postępowania procesowego - 5% wartości przedmiotu sporu, zaś w postępowaniu nieprocesowym w wysokości 40 zł.

Strona w postępowaniu wznowieniowym nie korzysta z przyznanego wcześniej zwolnienia od kosztów. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 26 listopada 2009 r. w sprawie III CZ 50/09 uznał, że „zwolnienie od kosztów sądowych przyznane stronie w postępowaniu rozpoznawczym nie obejmuje postępowania ze skargi o wznowienie tego postępowania”. Konieczne jest ponowne złożenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

W pozostałych przypadkach, kiedy brak podstaw aby skorzystać ze zwolnienia od kosztów sądowych, strona ponownie opłaca pisma w sprawie skargi o wznowienie, gdyż jak orzekł Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 stycznia 2010 r. w sprawie II CZ 81/09 „postępowanie ze skargi o wznowienie postępowania nie jest nowym postępowaniem, ale dalszym ciągiem rozpoznawania sprawy prawomocnie rozstrzygniętej. W wyniku wniesienia skargi postępowanie toczy się w instancji, w której orzekał poprzednio sąd właściwy do wznowienia”. Orzeczenie to potwierdziło interpretację procedury wznowieniowej dokonaną

przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z 13 sierpnia 2002 r. w sprawie I PZ 62/02, w którym jednoznacznie stwierdzono, że „wznowienie postępowania prowadzi do ponownego rozpoznania sprawy począwszy od jego momentu, od którego postępowanie dotknięte było wadą, stanowiącą podstawę wznowienia postępowania. Jeżeli więc skargą o wznowienie zasadnie zaskarżono wyrok sądu drugiej instancji, to wznowienie postępowania oznacza niejako powrót do tej fazy postępowania”.

Kolejny w tej sprawie wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2012 r. sygn. akt I PK 82/11 potwierdza wcześniejsze interpretacje dotyczące postępowania ze skargi o wznowienie, stanowiąc, że w postępowaniu ze skargi o wznowienie sąd nie rozpoznaje zarówno roszczeń zgłoszonych po raz pierwszy w tym postępowaniu, jak i roszczeń uprzednio zgłoszonych, których nie dotyczy podstawa wznowienia (art. 412 § 1 kpc), a ponadto po wznowieniu postępowania sąd rozpoznaje sprawę na nowo, ale wyłącznie w granicach, jakie określa podstawa wznowienia (art. 412 § 1 kpc). Wynika stąd zakaz brania pod uwagę innych podstaw wznowienia niż przytoczone przez stronę w skardze i uwzględnione przy wznowieniu. Sąd orzekający w postępowaniu wznowionym ogranicza więc rozpoznanie sprawy do rozstrzygnięcia, jaki wpływ miała uwzględniona (powołana w skardze) podstawa wznowienia na wynik prawomocnie zakończonej sprawy”.

REKOMENDACJE BIURA:

Przyjęcie tej petycji stanowiłoby wyraz sprawiedliwości, wobec zaniedbań ustawodawcy w zakresie tworzenia prawa niezgodnego z Konstytucją, potwierdzonych wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. Strona wnosząca skargę o wznowienie postępowania na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie powinna ponosić kosztów sądowych, gdyż nie przyczyniła się do wyeliminowania z obrotu prawnego przepisu będącego podstawą wydanego wyroku. Szczególnie miałyby to odniesienie do sytuacji, w której dana osoba przegrywając sprawę w obu instancjach, była już zobowiązana do poniesienia kosztów sądowych dwukrotnie, raz przy wniesieniu pozwu a drugi raz przy wniesieniu apelacji.

Mając na uwadze powyżej przywołane okoliczności, Biuro dostrzega celowość podjęcia prac nad petycją.

OPRACOWAŁA

DYREKTOR

Eliza Kraj

Anna Pomianowska-Bąk